

Galimybė pasinaudoti duomenų apsaugos teisės gynimo priemonėmis ES valstybėse narėse

Santrauka

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 8 straipsniu visiems fiziniams asmenims Europos Sąjungoje (ES) užtikrinama teisė į jų asmens duomenų apsaugą. Jame reikalaujama, kad tokie duomenys būtų tinkamai tvarkomi ir naudojami tik konkrečioms tikslams. Šiame straipsnyje užtikrinama kiekvieno asmens teisė susipažinti su surinktais jo asmens duomenimis ir į tai, kad jie būtų ištaisyti. Jame nurodyta, kad nepriklausoma institucija turi kontroliuoti, kaip laikomasi šios teisės. 47 straipsniu užtikrinama teisė į veiksmingą teisinę gynybą, įskaitant teisę, kad byla būtų viešai ir teisingai išnagrinėta per kiek įmanoma trumpesnę laiką.

Duomenų apsaugos pažeidimų gali pasitaikyti ir pasitaiko beveik visur: darbe, prekybos centruose ar naršant internete. Jie gali sukelti emocinių išgyvenimų ir padaryti žalą asmens reputacijai ar santykiams.

„[Medicininės informacijos konfidencialumo nesilaikymo] padariniai buvo skaudūs. Visi žmonės, kuriais aš pasitikėjau – tėvai, globotojas, gydytojas, – nuo manęs nusisuko. Maniau, kad prarasiu ryšį. <...> Mano gyvenimas žlugo, likau be pinigų ir paramos.“ (Duomenų apsaugos pažeidimo auka, nesiekusi ginti savo teisių (Vokietija))

Asmenys, kurių teisės pažeistos, turi teisę į teisinę gynybą. Jie gali kreiptis į savo nacionalinę duomenų apsaugos instituciją (DAI) arba kitą įstaigą ir pateikti skundą arba reikalauti atlyginti padarytą žalą. Daugelis ieško teisinės pagalbos, kad panaši žala nebūtų padaryta kitiems arba kad būtų pripažintas jų teisių pažeidimas. Tačiau bijodami, kad procesiniai veiksmai truks per ilgai, bus sudėtingi ar kainuos brangiai, ypač jei jiems būtinas teisinis atstovavimas, jie gali nuspręsti neteikti skundo. Be to, jie gali negauti reikiamos konsultacijos ar patarimo.

Šis Pagrindinių teisių agentūros (angl. FRA) projektas – tai ES masto teisių gynimo priemonių, kuriomis galima pasinaudoti kaip priemone fizinių asmenų duomenų apsaugos teisėms užtikrinti, lyginamoji analizė. Jame sutelkiamas dėmesys į dvejų Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija saugomų pagrindinių teisių – teisės į asmens duomenų apsaugą (8 straipsnis) ir teisės į veiksmingą teisinę gynybą (47 straipsnis) – sąveiką. Teisė į veiksmingą teisinę gynybą yra būtina veiksmingo visų kitų pagrindinių teisių, įskaitant duomenų apsaugą, taikymo ir įgyvendinimo sąlyga. Todėl šias dvi pagrindines teises svarbu vertinti kartu.

„Manau, kad vienintelė teisių gynimo priemonė, kurią galėčiau vertinti kaip teikiančią vilties, yra pripažinimas, kad žmogus nukentėjo, arba jo atžvilgiu priimtas sprendimas, kuriuo tarsi sakoma „tai, kas jums nutiko, nėra gerai, jūsų teisės buvo pažeistos.“ (Paramos aukoms organizacijos atstovė (Rumunija))

FRA teisiniame ir socialiniame tyrime nagrinėjama, kaip naudojamos teisės gynimo priemonėmis duomenų apsaugos srityje ir kaip jos taikomos, taip pat kokių kliūčių kyla siekiant veiksmingai atitaisyti duomenų apsaugos teisių pažeidimą. Siekdama prisidėti prie šiuo metu vykdomos ES duomenų apsaugos sistemos reformos, FRA, remdamasi savo tyrimo duomenimis, stengiasi nustatyti kliūtis ir pasiūlyti, kaip jas pašalinti.

Šioje santraukoje pateikiamos pagrindinės FRA tyrimo išvados, išsamiai išdėstytos ataskaitoje *Access to data protection remedies in EU Member States* („Galimybė pasinaudoti duomenų apsaugos teisės gynimo priemonėmis ES valstybėse narėse“).

Teisinės aplinkybės

ES duomenų apsaugos direktyva, arba 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 95/46/EB dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, įpareigoja ES valstybes nares turėti duomenų apsaugos teisių gynimo priemones ir įsteigti nepriklausomą priežiūros instituciją.

Europos Komisija, siekdama veiksmingiau užtikrinti pagrindinę žmogaus teisę į asmens duomenų apsaugą, 2012 m. pasiūlė išsamią ES duomenų

apsaugos taisyklių reformą. Reformos dokumentų paketą sudaro Pasiūlymas dėl Bendrojo duomenų apsaugos reglamento, kuris pakeistų 1995 m. Duomenų apsaugos direktyvą, ir Pasiūlymas dėl Bendrosios duomenų apsaugos direktyvos, kuri pakeistų 2008 m. Pagrindų sprendimą dėl duomenų apsaugos.

Siūlomu reformos dokumentų paketu siekiama padidinti nacionalinių duomenų apsaugos institucijų savarankiškumą ir išplėsti jų įgaliojimus šalinti pažeidimus.

Respondentų apibūdinimas ir kategorijos

Visos santraukos citatos paimtos iš išsamios ataskaitos *Access to data protection remedies in EU Member States* („Galimybė pasinaudoti duomenų apsaugos teisės gynimo priemonėmis ES valstybėse narėse“). Kad santrauka būtų aiški skaičiuoti, FRA pakeitė cituojamų asmenų kategorijas. Joje citatos autorius įvardijamas kaip „duomenų apsaugos pažeidimo auka, nesiekusi apginti savo

teises“; išsamioje ataskaitoje jis įvardijamas juridine sąvoka – „skundo nepateikęs asmuo“. Panašiai įvardijami nukentėjusieji, kurie siekė apginti savo teises, išsamioje ataskaitoje vadinami „skundą pateikusiais asmenimis“. FRA taip pat apklausė asmenis, dirbančius duomenų apsaugos pažeidimų aukų rėmimo organizacijose, kaip antai darbuotojų organizacijas, profesines sąjungas ir skundų teikimo organizacijas. Santraukoje nurodomos jų funkcijos; išsamioje ataskaitoje jie vadinami „tarpininkais“. Ir santraukoje, ir išsamioje ataskaitoje vartojamos sąvokos „advokatas“ ir „teisėjas“.

Lentelė. Respondentų ir diskusijų grupių dalyvių skaičius

	Respondentų skaičius			Diskusijų grupių ar pokalbių dalyvių skaičius		
	Skundą pateikę asmenys	Skundo nepateikę asmenys	Teisėjai arba prokurorai	DAI darbuotojai	Tarpininkai	Praktikuojantys advokatai
<i>Planuotas mažiausias skaičius</i>	30–40			6	6	6
Austrija	7	6	5	2	7	8
Bulgarija	16	14	8	6	2	3
Čekija	4	6	5	10	6	6
Graikija	16	15	4	7	7	5
Ispanija	11	3	4	5	6	6
Italija	2	9	6	7	7	7
Jungtinė Karalystė	28	2	6	10	9	4
Latvija	5	2	2	5	5	4
Lenkija	15	15	6	8	8	6
Nyderlandai	24	9	7	6	6	5
Portugalija	7	7	6	2	3	4
Prancūzija	25	9	5	6	7	8
Rumunija	4	2	3	0	6	3
Suomija	24	6	6	8	6	6
Vengrija	13	19	6	9	6	5
Vokietija	20	6	5	6	5	4
Iš viso	351		84	97	96	84

Duomenų rinkimas ir tyrimo aprėptis

Šiam tyrimui FRA išnagrinėjo duomenų apsaugos teises sistemas ir įvertino įstatymus ir darbo tvarkos taisykles 28 ES valstybėse narėse, kad galėtų pateikti Europos Sąjungos šalių duomenų apsaugos teisinių aplinkybių lyginamąją analizę.

2012 m. balandžio–rugsėjo mėn. FRA daugiadisciplinis tyrimų tinklas *Franet* atliko kokybinį tyrimą 16-oje ES valstybių narių: Austrijoje, Bulgarijoje, Čekijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje, Lenkijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Suomijoje, Vengrijoje,

Vokietijoje. Apklausta arba diskusijų grupėse dalyvavo per 700 asmenų iš šešių tikslinės auditorijos kategorijų: skundų pateikėjai, arba duomenų apsaugos pažeidimų aukos, siekusios apginti savo teises; skundo nepateikę asmenys, kaip antai numanomos duomenų apsaugos pažeidimų aukos, nusprendusios nekovoti dėl savo teisių; teisėjai; duomenų apsaugos institucijų darbuotojai; tarpininkai, įskaitant pilietinės visuomenės organizacijų darbuotojus, teikiantys paramą fiziniams asmenims, patyrusiems duomenų apsaugos pažeidimus; taip pat praktikuojantys advokatai.

Pagrindinės išvados ir įrodymais grindžiami patarimai

Remdamasi tyrimo išvadomis FRA mano, kad ES institucijos, valstybės narės ir susijusios struktūros gali įdiegti konkrečias duomenų apsaugos priemones, kurios duomenų apsaugos pažeidimų aukų teisinės gynybos priemones padarytų prieinamesnes ir kokybiškesnes. Atsižvelgdama į tai FRA siūlo keletą veiksmų, kurie ES institucijoms ir nacionalinės politikos formuotojams padėtų parengti ir įgyvendinti priemones, kurios leistų užtikrinti asmens duomenų apsaugą ir reikalauti žalos atlyginimo pažeidimo atveju.

Žinoti savo teises. Informuotumo didinimas

Visuomenė, geriau informuota apie teisę į duomenų apsaugą, šios teisės pažeidimų pobūdį, žalos atlyginimo mechanizmus ir būdus jais pasinaudoti, taip pat padeda užtikrinti teisinės gynybos veiksmingumą. Kad galėtų siekti teisinės gynybos, visuomenės atstovai turi sugebėti atpažinti duomenų apsaugos pažeidimą.

Šiame FRA tyrime apžvelgtos įvairios pažeidimų rūšys, kas juos padaro ir koks tų pažeidimų poveikis aukoms. Be to, jame nagrinėjama, kas skatina aukas siekti teisinės gynybos.

Duomenų apsaugos pažeidimų rūšys

Tyrimas parodė, kad dažniausiai asmens duomenų pažeidimai susiję su internetine veikla, tiesiogine rinkodara ir vaizdo stebėjimu slaptomis vaizdo stebėjimo kameromis (angl. CCTV). Šie pažeidimai labiausiai būdingi valdžios, teisėtvarkos ir finansų bei sveikatos įstaigoms.

Daugiausia per tyrimą minėtų duomenų apsaugos pažeidimų buvo susiję su internetine veikla: socialine žiniasklaida, internetine prekyba, asmens duomenų nutekėjimu iš e. parduotuvių, įsilaužimu į e. pašto sąskaitas ir duomenų bazes, tapatybės vagystėmis, saugumo pažeidimais ir netinkamu asmens duomenų naudojimu tarptautinėse interneto bendrovėse. Aki-vaizdu, kad veikla internete kelia didelį pavojų duomenų apsaugai.

Duomenų apsaugos teisė dažnai pažeidžiama vykdant tiesioginę rinkodarą ir komercinę žvalgybą be gavėjo sutikimo, t. y. kai asmens duomenys netinkamai panaudojami per mobiliuosius telefonus, e. paštą ar tradicinį paštą. Tyrimo duomenimis, tokius pažeidimus dažnai padaro judriojo ryšio operatoriai ir skolų išieškootojai. Be to, respondentai neretai susiduria su neteisėtu asmens duomenų pardavimu trečiosioms šalims.

Respondentai dažnai minėjo slaptą stebėjimą darbo vietose, viešojoje erdvėje ir prekybos centruose. Keli skirtingų šalių respondentai teigė, kad pasinaudodamos specialiomis technologinėmis priemonėmis ar slapta įrengtomis vaizdo stebėjimo kameromis juos slapta stebėjo valdžios institucijos. Keletas duomenų apsaugos institucijų, pavyzdžiui, Jungtinėje Karalystėje, parengė naudojimosi vaizdo stebėjimo kameromis gaires.

Kalbėdami konkrečiai apie darbdavių ir darbuotojų santykius, respondentai minėjo ir kitus įtariamus duomenų apsaugos pažeidimus. Tai darbuotojų asmens duomenų rinkimas, prisijungimas prie darbdavio kompiuteriuose saugomų asmens duomenų, kortelių ir visuotinių padėties nustatymo sistemų naudojimas, per apklausas ar auditą sukauptų slaptų asmens duomenų naudojimas diskriminuojant ir darbdavių vykdomas darbuotojų duomenų atskleidimas.

Tyrimas taip pat atskleidė, kad finansiniai pažeidimai, įskaitant įsilaužimus į banko sąskaitas ar kredito kortelių duomenų vagystes, yra gana dažni. Tačiau asmenų, kurie skundėsi, kad dėl pažeidimo patyrė finansinių nuostolių, buvo vos keletas. Daugeliu šių atvejų respondentai nurodė, jog sumos buvusios nedidelės, susijusios su telefoniniais pokalbiais, pašto išlaidomis ir prisijungimo prie duomenų ir jų taisymo išlaidomis.

Poveikis aukoms

Duomenų apsaugos pažeidimų žalą respondentai apibūdina kaip psichologinio ir socialinio pobūdžio, kaip antai emociniai išgyvenimai ar žala reputacijai. Dalyviai taip pat nurodė, nors ir ne taip dažnai, finansinę žalą.

Duomenų apsaugos pažeidimų aukos savo teises siekia apginti dėl daugelio priežasčių, pavyzdžiui, norėdami kad jų asmens duomenys būtų ištaisyti arba pašalinti arba siekdami sankcijų pažeidėjams. Respondentai sakė norintys apsaugoti kitus, užkirsti kelią būsimiems pažeidimams ir gauti patvirtinimą, kad pažeidimas buvo padarytas.

Klausiami apie asmens duomenų pažeidimų žalą skundą pateikę ir jo nepateikę asmenys dažniausiai mini psichologinius ar socialinius aspektus. Daugiausia jie kalba apie savo emocijas arba padarytą žalą jų santykiams ar reputacijai, ir mini įvairaus stiprumo emocinius išgyvenimus, įžeidimus ir nesaugumą, sako, jog jaučiasi persekiojami arba stebimi ar net bejėgiai. Jie pasakoja apie žalą profesinei ar asmeninei reputacijai, prarastą pasitikėjimą ar kitokią moralinę žalą, kaip paaiškėjo, pavyzdžiui, per FRA tyrimą Austrijoje, Bulgarijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Nyderlanduose, Vengrijoje ir Vokietijoje. Vienas skundą pateikęs asmuo iš Ispanijos tokį jausmą, be kita ko, apibūdino kaip „bejėgiškumą, patiriamą dėl piktnaudžiavimo valdžia“.

„[iš darbo] išėjau labai skausmingai. <...> Išėjau su skaudama širdimi <...> ir negalėjau apsiginti, nes nežinojau, ar tie kaltinimai buvo iš tiesų pateikti.“ (Duomenų apsaugos pažeidimo auka, siekusi apginti savo teises (Graikija))

Respondentai Čekijoje, Italijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje ir Rumunijoje minėjo žalą, patirtą dėl pažeidimų darbo santykių srityje, pvz., drausminių procedūrų, darbo sutarties galiojimo sustabdymo ir (arba) nutraukimo arba atleidimo pavojaus. Kai kuriais šių atvejų žmonės patyrė finansinių nuostolių (prarado karjeros galimybes, galimybę gauti paskolą, užsitikrinti sveikatos priežiūrą ar gauti pašalpas, patyrė dideles teisinio atstovavimo išlaidas arba tiesioginių finansinių nuostolių) ir susidūrė su tikimybe jų patirti dėl neteisėto atsakomybės prisiėmimo.

Kai kurie respondentai siekia apginti savo teises tik dėl asmeninių problemų. Daug didesnė dalis nori užtikrinti, kad ateityje tokie pat pažeidimai nebūtų padaryti kitiems, ir siekia, kad pažeidimas būtų pripažintas ar pažabotas arba kad pažeidėjas būtų nubaustas. Finansinė kompensacija nėra pagrindinis motyvas siekti žalos atlyginimo. Respondentai dažniausiai siekia „užkirsti kelią būsimiems teisių pažeidimams“, „didinti informuotumą“, „nutraukti netinkamą praktiką“, „kovoti už pagrindines teises“, „pamokyti [atitinkamą instituciją]“, „užsitikrinti, kad kompetentinga institucija pripažintų pažeidimą“ arba „nubausti pažeidėją“.

Respondentai atkreipia dėmesį į tai, kad ir specialistams, ir nukentėjusiesiems trūksta žinių apie duomenų apsaugos pažeidimų problemą, tačiau kai kuriose ES valstybėse narėse informuotumo didinimo programos yra įgyvendinamos.

FRA nuomonė

Nukentėjusieji nėra gerai informuoti apie duomenų apsaugos pažeidimus ir esamas teisių gynbos priemones. Šio FRA tyrimo išvados patvirtina ankstesnių FRA tyrimų išvadas.

Kaip pripažinta 2010 m. FRA ataskaitoje „Duomenų apsauga Europos Sąjungoje“, informuotumo apie duomenų apsaugos teisės aktus didinimas yra svarbi atitinkamų subjektų, kaip antai nacionalinių duomenų apsaugos institucijų, užduotis. Panašiai apie informuotumo trūkumą rašoma 2012 m. FRA ataskaitoje „Teisė į teisingumą diskriminacijos atvejais“ ir 2013 m. FRA nuomonėje apie ES lygybės direktyvas (ES nediskriminavimo teisės aktų atžvilgiu). Informuotumo didinimo priemonės reikalingos visiems – nuo plačiosios visuomenės iki teisėjų. Visoje ES būtina iš esmės sustiprinti informavimą apie paramos organizacijas, į kurias gali kreiptis skundą dėl duomenų apsaugos pažeidimo norintys pateikti asmenys.

ES galėtų skatinti ir galbūt finansiškai paremti informuotumo didinimo kampanijas ES valstybių narių lygmeniu. Siekdama padidinti nacionalinių subjektų informuotumą apie duomenų apsaugos taisykles, FRA kartu su Europos Taryba ir Europos Žmogaus Teisių Teismu parengė Europos duomenų apsaugos teisės vadovą.

ES valstybės narės galėtų apsvarstyti galimybę imtis veiksmų visuomenės informuotumui apie esamus skundų pateikimo mechanizmus (ypač duomenų apsaugos institucijas) ir jų veikimą padidinti. Be to, duomenų apsaugos institucijos turėtų ypač puoselėti savo, kaip pagrindinių teisės į duomenų apsaugą nepriklausomų sergėtojų, įvaizdį, ir plėsti informuotumo apie duomenų apsaugą didinimo veiklą.

Kad galėtume apginti savo teises, turime stiprinti duomenų apsaugos institucijas

Duomenų apsaugos institucijos yra populiariausios, o daugeliu atveju – vienintelės įstaigos, į kurias gali kreiptis asmenys, siekiantys apginti savo teises. Kad galėtų patenkinti nukentėjusiųjų poreikius, šios institucijos turi būti įgalios teikti patikimas ir visapusiškas paslaugas.

1995 m. Duomenų apsaugos direktyvoje išvardyti duomenų apsaugos institucijų įgaliojimai nagrinėti ir atitaisyti pažeidimus. Siekdamas atitaisyti duomenų apsaugos pažeidimus šios institucijos atlieka svarbų vaidmenį, neretai pažeidimų aukos pirmiausia kreipiasi būtent į jas. Nacionaliniai teismai neretai pripažįsta šių jų funkciją; pavyzdžiui, Suomijoje prokurorai ir teismai duomenų apsaugos institucijai privalo suteikti galimybę būti išklaustyti bylose, susijusiose su Suomijos duomenų apsaugos įstatymui prieštaraujančiu elgesiu.

Duomenų apsaugos institucijų vaidmens stiprinimas

Kai kurie tarpininkai kritikuoja nacionalines duomenų apsaugos institucijas dėl blogos komunikacijos, taip pat dėl nepakankamo skaidrumo ir indėlio į visuomenės informuotumo didinimą. Kai kam taip pat kyla abejonių, ar tokios institucijos išties yra nepriklausomos, pirmiausiai dėl galimų politinių paskyrimų.

Net patys duomenų apsaugos institucijų darbuotojai kvestionuoja institucijos sprendimų (įskaitant sprendimus dėl neteisėto duomenų tvarkymo viešojo administravimo institucijose) įgyvendinamumą, nes jų įgaliojimai užtikrinti sprendimų įgyvendinimą riboti. Pasak nacionalinių duomenų apsaugos institucijų atstovų, žmogiškųjų ir finansinių išteklių stoka trukdo praktiškai užtikrinti teisinę gynybą ir neleidžia dirbti kokybiškai.

Duomenų apsaugos institucijos gali priimti potvarkius dėl duomenų apsaugos pažeidimų atitaisymo ar baudų skyrimo, nors jų įgaliojimai atitaisyti tokius pažeidimus ir tai, koku mastu jos šiais savo įgaliojimais naudojasi, įvairiose ES valstybėse narėse

labai skiriasi. Šie įgaliojimai apima oficialius įspėjimus, konkrečius potvarkius, įsakymus, draudimus, licencijų galiojimų panaikinimą, baudas ir kitas pinigines sankcijas, taip pat bylų perdavimą atitinkamam valstybės narės teismui arba prokurorui.

„Kartais žmonės skundžiasi dėl to, kad turi kreiptis į ombudsmeną paprastai tuomet, kai jie tiesiog nežino, koks iš tiesų ombudsmeno procedūros tikslas bei paskirtis ir kokios jos taikymo ribos. Žinoma, tada paaiškiname ir sakome: „Juk negalime imti ir nukirpti vaizdo kameros laidą“. Kartais procedūra tiesiog suprantama netinkamai ir nesuvokiama, kad iš tiesų reikia kreiptis į teismą.“
(Duomenų apsaugos institucijos darbuotojas, (Austrija))

Daugumoje ES valstybių narių teisminės institucijos gali taikyti baudžiamąsias sankcijas – skirti baudą ar įkalinimą. Bausmės trukmės ir baudos ES valstybėse narėse nevienodos. Kai kurie socialinio tyrimo respondentai (konkrečiai – Graikijos teisėjai) teigė manantys, kad sankcijų griežtumas prisideda prie teisminių procedūrų veiksmingumo.

Kaip rodo 19 ES valstybių narių duomenys, nors duomenų apsaugos institucijos gali taikyti įvairias priemones, paprastai už duomenų apsaugos pažeidimą jos skiria baudą ar piniginę sankciją. Baudų tarifai paprastai yra apibrėžti nacionaliniuose teisės aktuose; be to, daugelyje ES valstybių narių daromas skirtumas tarp fizinių ir juridinių asmenų (įstaigų). Baudos dažnai yra didesnės baudžiant pakartotinai nusižengiančiuosius arba tais atvejais, kai padarytas ne vienas pažeidimas.

„Daugiausiai kritika išsakoma ne dėl to, kad esame nepakankamai savarankiški, o dėl to, kad duomenų apsauga neveikia. Kai skundą pateikusiems asmenims nepavyksta užsitikrinti žalos atlyginimo, jie sako: „Duomenų apsaugą reikia tiesiog pamiršti“. Taip kuriamas neveiksnių organizacijos įvaizdis. <...> Todėl mums buvo svarbu gauti įgaliojimą priimti potvarkius, nes svarbu priimti sprendimus ir užtikrinti, kad jie būtų įgyvendinti, o ne tik skirti baudas.“ (Duomenų apsaugos institucijos darbuotojas (Vokietija))

Priėmus siūlomą Europos Komisijos reglamentą ES teisėje būtų įtvirtintas šių institucijų įgaliojimas taikyti administracines nuobaudas, t. y. baudas ir kitas pinigines sankcijas. Nors dauguma duomenų apsaugos institucijų tokį įgaliojimą jau turi (kaip rodo FRA išvados), siūlomas reglamentas leistų iš esmės padidinti šias baudas – iki 1 000 000 EUR arba 2 % organizacijos bendros metinės apyvartos.

Siekis apginti savo teises per duomenų apsaugos institucijas

Dauguma skundą pateikusių asmenų 16-oje ES valstybių narių, kuriose vykdytas tyrimas, savo teises siekia apginti per nacionalinę duomenų apsaugos instituciją. Asmenys, kurie ketino kreiptis dėl žalos atitaisymo, tačiau dėl kokios nors priežasties nusprendė to nedaryti, taip pat teikė pirmenybę šiai institucijai. Skundą pateikę asmenys sako, kad duomenų apsaugos instituciją, o ne kitą kelią jie pasirinko dėl įvairių priežasčių, pavyzdžiui, dėl mažesnių sąnaudų, trumpesnės procesinių veiksmų trukmės, paprastesnės procedūros, galimybės fiziniams asmenims pasinaudoti procedūra be teisinio atstovo, gautos konsultacijos, institucijos kompetencijos ir riboto kitų procedūrų pasirinkimo.

Apklaustieji skundą pateikę asmenys buvo mažiau linkę kreiptis į teismą dėl didesnių išlaidų, ilgiau truncančių procedūrų ir įsitikinimo, kad jiems būtina turi

atstovauti ar padėti advokatas. Tam tikrais atvejais baudžiamosios teisės priemonės iš tiesų svarbios, tačiau ES valstybėse narėse, kuriose atliktas tyrimas, jos taikomos retai (su tam tikromis svarbiomis išimtimis).

„Tuo metu negalvojau apie žalos atitaisymą ar kompensaciją. Man nepatiko tai, kad gavusi mano duomenis įmonė manė galinti su jais elgtis kaip tinkama. Norėjau, kad tokia praktika būtų nutraukta. Norėjau, kad mano duomenys būtų sunaikinti.“ (Duomenų apsaugos pažeidimo auka, siekusi apginti savo teises (Latvija))

Žalos atitaisymo mechanizmo pasirinkimas priklauso nuo turimos informacijos (kurios paprastai nepakanka) ir nuo gautos konsultacijos. Pagal informuotumą duomenų apsaugos pažeidimų aukas galima suskirstyti į dvi grupes. Dauguma respondentų teigia, kad jiems trūksta informacijos. Antros grupės, kurią sudaro gerai informuoti respondentų mažuma, atstovai teigia turį pakankamai informacijos; tai lemia jų profesija, paprastai teisinio pobūdžio, arba ankstesnė patirtis.

FRA nuomonė

Duomenų apsaugos institucijoms – svarbiausiomis duomenų apsaugos teises saugančioms institucijoms – tenka labai svarbus vaidmuo – jos nagrinėja daugumą su duomenų apsauga susijusių skundų. Todėl reikia siekti, kad galimybė į jas kreiptis būtų reali. Vykstant ES teisės aktų reformą, būtina didinti duomenų apsaugos institucijų savarankiškumą. Duomenų apsaugos institucijos turėtų turėti platesnius įgaliojimus ir kompetenciją, paremtus reikiama finansiniais ir žmogiškaisiais išteklių, įskaitant įvairius kvalifikuotus specialistus, kaip antai tinkamos kvalifikacijos informacinių technologijų specialistus ir kvalifikuotus teisininkus.

Europos Parlamentas ir Europos Sąjungos Taryba siūlo reglamentą dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. Bendruoju duomenų apsaugos reglamentu siekiama suderinti duomenų apsaugos teisės aktus ir sustiprinti duomenų apsaugos institucijų gebėjimą atitaisyti pažeidimus.

Stiprinant duomenų apsaugą galėtų būti numatyti saugikliai, užtikrinantys veiksmingą sprendimų vykdymą ir tinkamą procedūrų trukmę (be to, konkrečiai dėl nediskriminavimo žr. 2012 m. FRA ataskaitą „Galimybės siekti teisingumo patyrus diskriminaciją Europos Sąjungoje. Tolesni lygybę užtikrinantys veiksmai“). Tai padėtų užtikrinti, kad duomenų apsaugos institucija ir toliau būtų būtina institucija, į kurią kreipiamasi pirmiausia, supaprastinti sąlygas apginti savo teises ir sumažinti bendras sąnaudas, vėlavimus ir formalumus (žr. 2012 m. FRA nuomonę apie siūlomą duomenų apsaugos taisyklių reformos paketą).

Stiprindamos savo autoritetą ir patikimumą, duomenų apsaugos institucijos turėtų atlikti svarbų vaidmenį duomenų apsaugos užtikrinimo srityje. Jos turi būti įgalios taikyti sankcijas arba inicijuoti procedūras, kurios galėtų lemti tokias sankcijas (taip pat žr. 2010 m. FRA ataskaitą „Duomenų apsauga Europos Sąjungoje. Nacionalinių duomenų apsaugos institucijų vaidmuo“).

Ši nuomonė atitinka išvadą, padarytas dėl kitų neteisminių institucijų (tokių kaip lygybės institucijos), kaip pabrėžiama 2013 m. pateiktoje FRA nuomonėje dėl ES lygybės direktyvų (p. 3): „Mastas, kuriuo skundų pateikimo procedūros padeda atitaisyti žalą ir užtikrinti, kad pažeidėjai pažeidimų nebekartotų, priklauso nuo to, ar ginčų sprendimo institucijos gali skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas“, o „vykdymo užtikrinimas būtų lengvesnis, jei pilietinės visuomenės organizacijos, įskaitant lygybės institucijas, galėtų teikti ieškinius teismams arba vykdyti tyrimus.“

Duomenų apsaugos institucijos turėtų veikti skaidriau, veiksmingiau bendrauti su plačiąja visuomene, teikti jai reikiamą informaciją ir sudaryti palankesnes sąlygas pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis. Be to, kaip pabrėžiama 2010 m. FRA ataskaitoje dėl nacionalinių duomenų apsaugos institucijų vaidmens Europos Sąjungoje, duomenų apsaugos institucijos „turėtų skatinti glaudesnį bendradarbiavimą ir sąveiką su kitais pagrindinių teisių sergėtojais <...> šiuo metu besiformuojančioje ES pagrindinių teisių architektūroje“ (p. 8). Tokie veiksmai padėtų pagerinti duomenų apsaugos institucijų įvaizdį, jų veiksmingumą ir savarankiškumo vertinimą ir visuomenės pasitikėjimą.

Paramos užtikrinimas. Pilietinės visuomenės organizacijų vaidmens stiprinimas

Tyrimas parodė, kad pilietinės visuomenės organizacijos yra svarbus informacijos, konsultacijų, teisinės ir atstovaujamosios paramos šaltinis. Jos papildo teisės aktuose nustatytą duomenų apsaugos sistemą. Be to, jos didina informuotumą ir skleidžia informaciją apie duomenų apsaugą ir esamas teisių gynimo priemones. Tačiau tokių organizacijų nėra daug, o tai riboja galimybes pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis.

Tyrimas rodo, kad trūksta pilietinės visuomenės organizacijų, kurios gali pasiūlyti visapusiškas ir plačiai žinomas paslaugas bei stiprinti savo viešą vaidmenį duomenų apsaugos srityje. Tai riboja galimybes pasinaudoti teisių gynimo priemonėmis.

„Kartu su savo partneriais konsultuojame įvairiais teisiniais, mokesčių ir geriausio pasirinkimo klausimais, kai pasitikėdami mumis žmonės mums papasakoja apie savo problemas, stengiamės informuoti juos apie teises ir teises priemones, kuriomis jie gali pasinaudoti sprenddami tokias problemas. Kartais imamės veiksmų, ypač dabar, kai yra galimybė teikti kolektyvinius ieškinius, kai sprendimas gali būti svarbus daugeliui žmonių.“ (Aukų rėmimo organizacijos atstovas (Italija))

Atliekant tyrimą 16-oje ES valstybių narių FRA buvo nelengva rasti pilietinės visuomenės organizacijų arba tarpininkų atstovų. Daugumoje šalių buvo sunku rasti atstovų iš organizacijų, kurios sprendžia būtent duomenų apsaugos klausimus, teikia paramą tokių pažeidimų aukoms arba turi daug patirties šioje srityje.

Apklaustieji tarpininkai sako, jog dažniausiai teisių ir jų gynimo klausimais konsultuoja ir informuoja asmenis, patyrusius duomenų apsaugos pažeidimus. Jie taip pat padeda fiziniams asmenims parengti skundus. Kita tyrimo respondentų minėta veikla yra švietimas, tyrimai ir mokymas. Kai kurie jų išskiria informuotumo didinimo darbą (žiniasklaidos kampanijas, straipsnius ir publikacijas), taip pat stebėjimo ir lobistinę veiklą.

„Svarbiausia mūsų veikla – žurnaluose, interneto svetainėse, žiniasklaidoje ir įvairiuose leidiniuose teikti informaciją ir paaiškinimus įvairiais klausimais, įskaitant šį [duomenų apsaugos]... Antra, teikiame konsultacijas žmonėms, kuriems jų reikia ir kurie domisi; jiems aiškiname apie teises ir procedūras. Jei reikia, konkrečias bylas perduodame atitinkamoms institucijoms <...> Vykstant teisinėms procedūroms mums suteikiama labai svarbi teisė atstovauti vartotojams.“ (Aukų rėmimo organizacijos atstovas (Bulgarija))

FRA nuomonė

Ataskaitoje tarpininkaujančios organizacijos išskiriamos kaip informacijos, konsultacijų, teisinės pagalbos ir atstovaujamosios paramos šaltinis. Tačiau teikti visapusiškas paslaugas duomenų apsaugos pažeidimų aukoms gali tik labai nedaug pilietinės visuomenės organizacijų. ES ir jos valstybės narės turėtų geriau finansuoti pilietinės visuomenės organizacijas ir nepriklausomas institucijas, kurios gali padėti tokioms aukoms apginti savo teises.

Nukentėjusieji dažnai nenori teikti ieškinio. Leidimas pilietinės visuomenės organizacijoms teikti ieškinius teisme arba atlikti tyrimus, būtų svarbus žingsnis, padedantis užtikrinti teisingumą. Kaip pabrėžta kitose FRA ataskaitose ir nuomonėse ir patvirtinta šioje ataskaitoje, su teisiniu statusu susijusios griežtos taisyklės neleidžia pilietinės visuomenės organizacijoms aktyviau dalyvauti bylinėjimosi procese pagrindinių teisių pažeidimo bylose (žr. 2011 m. FRA ataskaitą „Teisė į teisingumą Europoje. Iššūkių ir galimybių apžvalga“ ir 2012 m. FRA ataskaitą „Teisė į teisingumą Europos Sąjungoje diskriminacijos atvejais. Veiksmai siekiant lygybės“).

2012 m. FRA nuomonėje dėl siūlomo duomenų apsaugos dokumentų paketo, be kita ko, sakoma, kad ES turėtų apsvarstyti galimybę sušvelninti teisinio statuso taisyklės, kad viešojo intereso organizacijos galėtų teikti su duomenų apsauga susijusius ieškinius tais atvejais, kai dėl sąnaudų, žalos reputacijai ir kitų priežasčių mažai tikėtina, kad pačios aukos pateiks ieškinį duomenų apsaugos kontrolieriui. Kaip pabrėžiama FRA ataskaitose apie teisę į teisingumą, tai taip pat padėtų spręsti strateginės svarbos klausimus ir skatintų nuosekliau laikytis duomenų apsaugos teisės aktų. Taip išplečiant teisinio statuso taisyklių taikymą turėtų būti numatyti ir papildomi saugikliai, užtikrinantys pusiausvyrą tarp galimybės apginti savo teises ir piktnaudžiavimo procesu. Bendrajame duomenų apsaugos reglamente Komisija pasiūlė kolektyvinių teisių gynimo formą.

Reikia šalinti kliūtis – mažinti išlaidas ir lengvinti įrodinėjimo našą

FRA tyrime siekta nustatyti veiksnius, dėl kurių duomenų apsaugos pažeidimų aukos nusprendžia nekovoti dėl savo teisių. Nustatyta, jog ne tik trūksta ekspertų konsultacijų ir paramos, bet ir esama įvairių kliūčių (išlaidos, per ilga procesinių veiksmų trukmė ir sunkumai vykdant įrodymų reikalavimus, ypač internetinių pažeidimų atveju).

Respondentai mano, kad procedūrinės ar teisinio atstovavimo išlaidos yra didelė kliūtis norintiesiems apginti savo duomenų apsaugos teises. Kai procesas ilgas ir jo rezultatai neaiškūs, išlaidos neretai išauga; be to, tai gali reikšti, kad išlaidos bus didesnės už galimą naudą.

Skundus teikiantys asmenys, tarpininkai ir praktikuojantys advokatai dažniau nei teisėjai įrodinėjimo našą įvardijo kaip problemą. Jie kalbėjo apie sunkumus, kylančius, kai reikia pateikti išsamius ir pakankamus įrodymus, ypač susijusius su internetine veikla.

Kaip galima numanyti, su pažeidimu susidūrę fiziniai asmenys linkę rinktis nemokamas teisių gynimo priemones. Tyrimas daugelyje 16-oje ES valstybių narių parodė, kad išlaidos ir jų tikimybė buvo vienas svarbiausių rūpestį keliančių veiksnių asmenims, kurie svarstė, ar inicijuoti arba tęsti procedūras.

Pavyzdžiui, teisinio atstovavimo išlaidos dažnai atbaido duomenų apsaugos pažeidimo aukas nuo skundo pateikimo. Atsižvelgiant į teisinės paramos svarbą duomenų apsaugos bylose, galimybė gauti nemokamą teisinę pagalbą labai svarbi sprendžiant, ar siekti apginti savo teises. Teisinė pagalba ir kitos nemokamos teisių gynimo priemonės padeda užtikrinti, kad šie mechanizmai taptų prieinami didesniai skaičiui žmonių. Kaip rodo tyrimo valstybėse narėse rezultatai, galimybė pasinaudoti teisių gynimo mechanizmais yra ribota dėl to, kad teisinė pagalba yra ribota.

„Skundus teikiantys asmenys yra už tai, kad būtų daroma viskas, kas įmanoma (inicijuojamos baudžiamosios ar civilinės bylos, reikalaujama kompensacijos, kreipiamasi į Aukščiausiąjį Teismą), su sąlyga, kad tai nieko nekainuos. Jei paslaugos mokamos, jie nenori daryti nieko, tik nemokamai kreiptis į Ispanijos duomenų apsaugos agentūrą, nepaisant to, kad šios procedūros teikiamos galimybės yra ribotos.“
(Teisininkas (Ispanija))

Kai teisinis atstovavimas nėra privalomas, skundą teikiantis asmuo gali smarkiai sumažinti savo išlaidas, imdamasis atstovauti sau pats. Tačiau atstovavimas sau gali būti nepageidautinas dėl to, kad ši teisės sritis yra sudėtinga. Vis dėlto skundą teikiančiam asmeniui, kuris priešingu atveju nieko nesiimtų, tai galimybė pareikšti savo pretenzijas.

Didelės teisminių procedūrų išlaidos yra panaši problema. Dažnai dėl to skundą teikiantys asmenys linkę nesikreipti į teismą, net jei gautų kompensaciją jiems palankios bylos baigties atveju. Respondentai daugelyje ES valstybių narių, mano, kad didelės civilinių teisminių nagrinėjimų procedūrinės išlaidos, įskaitant žyminius mokesčius, yra problema (pavyzdžiui, Austrijoje, Graikijoje, Jungtinėje Karalystėje, Ispanijoje, Italijoje, Lenkijoje, Nyderlanduose, Portugalijoje, Prancūzijoje, Vengrijoje ir Vokietijoje).

„Civiliniuose procesuose skiriamas advokatas, bet tik nedaugelis advokatų susipažinę su šiuo teisės aktu. Tačiau jei advokatą reikia samdyti, civilinis procesas tampa tiesiog per brangus. <...> Jis gali kainuoti kelis tūkstančius eurų, o tai yra daug.“ (Teisėjas (Nyderlandai))

Kita kliūtis teikiant ieškinius yra prievolė įrodyti. Dauguma skundų pateikėjų, apklaustų 16-oje ES valstybių narių, kuriose vykdytas tyrimas, sakė, jog surinkti pakankamai išsamių duomenų nėra lengva. Čekijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Latvijoje, Portugalijoje ir Rumunijoje apklausti skundų pateikėjai sakė, kad prievolė įrodyti yra kliūtis siekiant teisinės apginti savo teises duomenų apsaugos srityje. Įrodyti duomenų apsaugos teisių pažeidimą, ypač susijusį su internetine veikla, nėra lengva; be to, kyla tam tikrų praktinių kliūčių, kai reikia gauti konkrečios duomenų apsaugos srities įrodymus. Apklausti advokatai ir tarpininkai sutinka su tokia nuomone, o teisėjai, pavyzdžiui, Portugalijoje ir Rumunijoje, mano, kad prievolė įrodyti yra priimtina.

FRA nuomonė

Duomenų apsaugos pažeidimų aukos praranda motyvaciją ginti savo teises dėl kelių priežasčių, įskaitant išlaidas ir sunkumus, susijusius su duomenų apsaugos teisių pažeidimo įrodymu. ES valstybės narės turėtų apsvarstyti galimybę sustiprinti paramą per teisinių konsultacijų centrus arba teikiant nemokamas paslaugas. Šie paramos mechanizmai turėtų papildyti, o ne pakeisti tinkamais ištekliais aprūpintą teisinę pagalbą sistemą.

Konsultacijos. Plėsti teisininkų kompetenciją duomenų apsaugos klausimais

Tyrimas atskleidžia, kad teisininkams trūksta žinių duomenų apsaugos klausimais. Daugelis nukentėjusiųjų nusprendžia nekovoti dėl savo teisių ne tik dėl to, kad procedūros ilgos, sudėtingos, brangios ir reikalaujančios daug laiko, bet ir dėl to, kad trūksta kompetentingų konsultacijų. Plečiant advokatų ir teisėjų duomenų apsaugos kompetenciją, tokios konsultacijos taptų plačiau prieinamos; tai paspartintų sprendimų priėmimą ir leistų sutrumpinti teisminių procesų trukmę.

Teisės specialistai patys pabrėžia, kad šioje srityje dirba per mažai specialistų ir kad mažai bylų pasiekia teismus; šias pastabas patvirtina tai, kad vykdamas projektą buvo sunku rasti teisėjų ir advokatų, kuriuos būtų galima apklausti tyrimo reikmėms.

„Labai mažai advokatų užsiima duomenų apsauga.“
(Advokatas (Jungtinė Karalystė))

Prieinamų kompetentingo teisinio atstovo paslaugų ir konsultacijų trūkumas, ilgos ir daug laiko užimančios procedūros ir susijusios išlaidos gali lemti, kad tie, kas susiduria su duomenų apsaugos pažeidimais, nenorės siekti teisingumo. Procedūrų sudėtingumas, nepakankamas informuotumas ir nespecializuota pagalba taip pat mažina žmonių motyvaciją ir norą siekti duomenų apsaugos teisių pažeidimo padarytos žalos atlyginimo.

Visose ES valstybėse narėse fiziniai asmenys gali inicijuoti teisminius procesus, siekdami atitaisyti duomenų apsaugos pažeidimus. Pradėjus teisminius procesus, bylos nagrinėjimo baigtis gali būti įvairi. Ji priklauso nuo pažeidimo sunkumo ir nuo

to, kokia teisminė procedūra – civilinė, administracinė ar baudžiamoji – buvo inicijuota.

„Žinoma, teoriškai pareiškėjas visada gali pats pateikti ieškinį, tačiau nerekomenduočiau to niekam. Kaip niekam nerekomenduočiau patiems išsioperuoti smegenis.“
(Advokatas (Suomija))

Socialinis tyrimas išryškino dvi tendencijas visose ES valstybėse narėse, kurios turi įtakos teisminių procedūrų veiksmingumui. Inicijuojama labai mažai duomenų apsaugos bylų, todėl teisėjams duomenų apsaugos srityje trūksta įgūdžių ir patirties. Tai atitinkamai lemia, kad duomenų apsaugos klausimai nustumiami į šalį ir nevertinami kaip prioritetiniai vykdamas mokymo ir informuotumo didinimo programas.

FRA nuomonė

Teisės specialistai retai nagrinėja duomenų apsaugos bylas ir menkai teišmano taikytinas teises procedūras ir saugiklius. Trūksta šioje srityje besispecializuojančių teisėjų.

ES galėtų finansiškai paremti advokatų ir teisėjų mokymo veiklą, susijusią su duomenų apsaugos teise ir jos įgyvendinimu valstybių narių lygmeniu. ES valstybės narės turėtų ugdyti teisėjų ir advokatų profesinę duomenų apsaugos kompetenciją, įgyvendinti mokymo programas ir duomenų apsaugos klausimams skirti daugiau dėmesio teisininkų mokymo programose. Tai padėtų užtikrinti pakankamai kvalifikuotą teisinį atstovavimą.

Be to, profesinės kompetencijos stiprinimas padėtų sumažinti procesinių veiksmų trukmę. Tokios kompetencijos stygius yra viena kliūčių siekiant žalos atlyginimo teismuose, kaip patvirtinta 2011 m. FRA ataskaitoje „Teisė į teisingumą Europoje. Iššūkių ir galimybių apžvalga“ ir šio tyrimo išvadose.

Išvados

Yra keli būdai užtikrinti prieinamas ir kokybiškas teisių gynimo priemones duomenų apsaugos pažeidimų aukoms Europos Sąjungoje. ES, jos valstybės narės ir atskiros duomenų apsaugos institucijos turi tobulinti teisių gynimo priemones.

ES institucijų vaidmuo šioje srityje yra ypač svarbus. Europos Komisija pasiūlė reglamento, kuriame nustatoma bendra ES duomenų apsaugos sistema, projektą. Siūlomoje sistemoje siekiama suderinti duomenų apsaugos teisės aktus visose valstybėse narėse ir stiprinti nacionalinių duomenų apsaugos institucijų gebėjimą atitaisyti pažeidimus. Labai svarbu, kad duomenų apsaugos institucijos būtų nepriklausomos nuo išorinės kontrolės tiek skirstydamos ir leisdamos lėšas, tiek samdydamos darbuotojus. Toks savarankiškumas ypač svarbus, kadangi duomenų apsaugos institucijos turi pažaboti ir valstybės institucijų daromus duomenų apsaugos pažeidimus. Be to, jos turi turėti tinkamas procedūras, pakankamus įgaliojimus ir išteklius ir kvalifikuotus specialistus, kurie taikytų tokias procedūras ir naudotųsi tokiais įgaliojimais.

ES turėtų siekti didinti pilietinės visuomenės organizacijų ir nepriklausomų įstaigų, galinčių padėti aukoms siekti žalos atitaisymo duomenų apsaugos srityje, finansavimą. Kad padidintų aukų gebėjimą teikti ieškinius, ES turėtų apsvaistyti galimybę supaprastinti teisinio statuso taisykles, kad viešojo

intereso organizacijos galėtų teikti skundus, ir sudaryti sąlygas teikti kolektyvinius ieškinius.

ES valstybės narės gali pagerinti esamus duomenų apsaugos mechanizmus ir imtis reikiamų veiksmų didindamos plačiosios visuomenės informuotumą apie skundų mechanizmus, susijusius su duomenų apsaugos pažeidimais, apie pilietines organizacijas, kurios teikia paramą skundų pateikėjams, ir apie tų mechanizmų bei organizacijų veikimą. Be to, valstybės narės turėtų plėsti teisėjų ir advokatų profesinę kompetenciją duomenų apsaugos klausimais, rengti šios srities mokymo kursus ir duomenų apsaugos klausimams skirti daugiau dėmesio teisininkų mokymo programose. Tai ne tik padėtų užtikrinti teisinio atstovavimo kokybę ir prieinamumą, bet ir padėtų mažinti bylų nagrinėjimo trukmę, nes tai per tyrimą valstybėse narėse įvardyta kaip kliūtis asmenims, kurie siekia apginti savo teises.

Be to, duomenų apsaugos institucijoms tenka labai svarbus vaidmuo ES pagrindinių teisių srityje; svarbu, kad tie, kas siekia apginti savo teises, labai aiškiai suvoktų, kas tai yra. Duomenų apsaugos institucijos turėtų aktyviau informuoti apie save ir savo vaidmenį ir puoselėti savo, kaip pagrindinės teisės į duomenų apsaugą nepriklausomų sergėtojų, viešą įvaizdį. Be to, jos turėtų siekti glaudesnio bendradarbiavimo su kitais pagrindinių teisių sergėtojais, kaip antai lygybės įstaigomis, žmogaus teisių institucijomis ir pilietinės visuomenės organizacijomis.

Išsamioje ataskaitoje *Access to data protection remedies in EU Member States* („Galimybė pasinaudoti duomenų apsaugos teisės gynimo priemonėmis ES valstybėse narėse“) nagrinėjamas duomenų apsaugos pažeidimų pobūdis ir aprašomos kliūtys, su kuriomis susiduria savo teises siekiančios apginti aukos. Šiame FRA socialiniame teisiniame projekte, kuris pateikia 28 ES valstybių narių duomenų apsaugos sistemų analizę ir 16 valstybių narių atlikto socialinio tyrimo rezultatus, išryškunami iššūkiai, su kuriais susiduria savo teises siekiantys apginti žmonės. Išvadose pateikiama duomenų, kurie gali padėti plėtoti ir gerinti Europos Komisijos pastangas iš esmės reformuoti ir sustiprinti ES duomenų apsaugos sistemą.

Papildoma informacija

Visa FRA ataskaita *Access to data protection remedies in EU Member States* („Galimybė pasinaudoti duomenų apsaugos teisės gynimo priemonėmis ES valstybėse narėse“) skelbiama: <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/access-data-protection-remedies-eu-member-states>

FRA duomenų apsaugos veiklos apžvalga skelbiama: <http://fra.europa.eu/en/theme/data-protection-privacy>

© Europos Sąjungos Pagrindinių teisių agentūra, 2013
Photo: © SXC

FRA – EUROPOS SAJUNGOS PAGRINDINIŲ TEISIŲ AGENTŪRA

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austrija
Tel. +43 158030-0 – Faks. +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

